

עוד על המונח חז"ק בפירוש החזקוני לתורה

במאמרו המעניין של י' עופר¹ דן המחבר באריכות במשמעות המונח חז"ק המופיע הרבה בפירוש החזקוני. עופר דוחה את דעות קודמיו המפענחים חז"ק כראשי התיבות "חזינא קטיר" או "אמר חזקיה". לדעתו, משמעות המונח דומה למונח "צריך עיון", שכן ברוב המוחלט של המקרים שבהם משתמש החזקוני במונח זה הוא מביא קושיה ללא תירוץ. ואולם עופר עצמו אינו מפענח את ראשי התיבות. ייתכן שניתן לפענחם "חזקה קושייתני". פיענוח זה תואם את השערת עופר שהמונח צריך להיות קרוב ל"צריך עיון", שכיוון שמדובר בקושיה חזקה ברור שברוב המקרים לא יהיה לה תירוץ. השימוש בראשי תיבות חריגים אלה נובע אולי מרצונו של החזקוני לרמוז בקושיה על שמו ועל כך שהוא בעל הקושיה, כפי שציין אף עופר².

ועוד הערה: מן הראוי היה לעוסקים בפירוש החזקוני לתורה לציין אישים שקדמו להם ועסקו בהיבטים שונים בפירוש זה. נזכיר כאן שניים מהם: ל' צונץ (בספרו *Zur Geschichte und Literatur*, ברלין, 1845, עמ' 91-92) מביא תיאור קצר ותמציתי של פירוש החזקוני; יחיאל מיכל הכהן גוטמן, במאמרו 'מדרשים שנאבדו', ספר ניר דוד (סימאנסען), פרנקפורט, תרפ"ג, עמ' 44-48, עוסק בדרכו הפרשנית של החזקוני וכן במקורותיהם של מדרשי ההלכה הנזכרים בפירושו. אגב, אף הוא הרגיש שהמלה חז"ק באה "כמעט תמיד במקום שיש להמחבר קושיא שאינו יודע פתרונה" (שם, עמ' 48).

1 י' עופר, 'פירוש החזקוני לתורה וגלגוליו', מגדים ח (סיוון תשמ"ט), עמ' 69-83.
2 ואפשר שחז"ק היא מלה אחת (ולא ראשי תיבות), ומשמעה: קושיה חזקה. הנקודות על המלה נועדו להדגשה ולא לסימון ראשי תיבות. מעין זה כתב ר"ש אברמסון (ספר היובל לר' מרדכי קירשבלום, עמ' קכה) על המלה "בלע"ז שבפירושי רש"י.